

Exsultent, et latentur qui volunt justitiam meam: et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.

Et lingua mea meditabitur justitiam tuam: tota die laudem tuam.

PSALMUS XXXV.

IN FINEM, SERVO DOMINI DAVID.

Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: Non est timor Dei ante oculos ejus.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniat iniquitas ejus ad odium.

Verba oris ejus iniquitas et dolus: noluit intelligere, ut bene ageret.

Iniquitatem meditatus est in cubili suo: adstetit¹ -+ omni² via non bona, malitiam -+ autem³ non odivit.

Domine in caelo misericordia tua: -+ et⁴ veritas tua usque ad nubes.

Justitia tua sicut montes Dei: judicia tua abyssus multa.

Homines et jumenta salvabis, Domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus!

Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.

Inebriabuntur ab ubertate domus tuae: et torrente⁵ voluptatis tuae potabis eos.

Quoniam apud te est fons vitae: -+ et⁶ in lumine tuo videbimus lumen.

Præfende misericordiam tuam scientibus te et justitiam tuam his qui recto sunt corde.

Non veniat mihi pes superbiae: et manus peccatoris non moveat me.

Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsus sunt, nec poterunt stare.

1. Carus ipsi, Palatinus ms. præponit psalmus.

2. Palatinus ms. hunc et qui proxime subsequitur, obolos prætermittit: tum ad versus finem diapsalma apponit utrumque minus bene.

3. In Palatino ms. voluntatis.

4. Ibidem unico inter se consentientes libri et odisset: sic infra, odio habui pro odivi.

Exsultent et latentur qui volunt justitiam meam: et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus. Sed [Ms. tac. Sed] et lingua mea meditabitur justitiam tuam: tota die laudem tuam.

IN FINEM, SERVO DOMINI DAVID [Ms. IPSI DAVID] PSALMUS.

Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: Non est timor Dei ante oculos ejus.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniret iniquitatem suam et¹ odium.

Verba oris ejus iniquitas et dolus, noluit intelligere, ut bene ageret: iniquitatem meditatus est in cubili suo.

Adstetit omni viae non bonae: malitiam autem non odivit.

Domine, in caelo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes.

Justitia tua sicut montes Dei²: et judicia tua abyssus multa.

Homines et jumenta salvos facies, Domine: quemadmodum multiplicasti misericordias tuas Deus:

Filii autem hominum in protectione alarum tuarum sperabunt: inebriabuntur ab ubertate domus tuae, et torrente voluptatis tuae potabis eos.

Quoniam apud te est fons vitae: et [Ms. tac. et] in lumine tuo videbimus lumen.

Præfende misericordiam tuam scientibus te: et justitiam tuam his qui recto sunt corde.

Non veniat mihi pes superbiae: et manus peccatorum non moveat [Ms. moveant] me.

Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsus sunt, nec poterant stare.

5. Prætermissa et copula, unanimes continuo legunt Augustinus et Veronensis. ms. *judicia tua sicut abyssus multa. Homines et jumenta salvabis Domine, sicut multiplicata est misericordia tua, Deus: et in sequenti versiculi fine, torrentem deliciarum tuarum potabis eos.*

PSALMUS XXXVI.

-+ IPSI¹ DAVID.

HEIC [Ms. IPSI] DAVID.

¹ Aleph. *Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.*

Quoniam tanquam fenem velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito cadent.

Beth. Spera in Domino, et fac bonitatem: -+ et² inhabita terram, et pasceris in divitiis ejus.

Delectare in Domino; et dabit tibi petitionem cordis tui.

Ghimel. Revela Domino viam tuam, et spera in eo: et ipse faciet.

Et educet quasi lumen justitiam tuam, et judicium tuum meridiem.

Daleth. Subditus esto Domino, et ora eum: Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente injustitias:

Ho. Desine ab ira, et derelinque furorē: noli emulari, ut maligneris.

Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram.

Vau. Et adhuc pusillum, et non erit peccator: et quaeres locum ejus, et non invenies.

Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis.

Zain. Observabit peccator justum: et stridebit super eum dentibus suis³.

Domini⁴ -+ autem, irridebit eum: quoniam prospicit quod venit dies ejus.

¹ Aleph. *Noli emulari inter malignantes, neque emulatus fueris facientes iniquitatem.*

Quoniam tanquam fenem velociter arescent: et sicut olera herbarum cito cadent.

Beth. Spera in Domino, et fac bonitatem: et inhabita terram, et pasceris in divitiis [Ms. divitiis] ejus.

Delectare in Domino: et dabit tibi petitionem cordis tui.

Ghimel. Revela Domino [Ms. ad Dominum] viam tuam, et spera in eo [Ms. eum]: et ipse⁵ faciet.

Et educet tanquam [Ms. sicut] lumen justitiam tuam: et judicium tuum, sicut meridiem.

Daleth. Subditus esto Domino, et obsecra eum, ne emulatus fueris [Ms. subemuleris] eum, qui prosperatur in via sua, in homine faciente iniquitatem.

Ho. Desine ab ira, et derelinque [Ms. relinque] furorē, ne emuleris [Ms. subemuleris], ut⁶ nequiter facias.

Quoniam qui nequiter agunt, exterminabuntur: qui vero expectant Dominum, ipsi hereditate possidebunt terram.

Vau. Pusillum adhuc, et non erit peccator: et quaeres locum ejus, nec invenies.

Mansueti autem possidebunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis.

Zain. Observabit peccator justum, et fremet [Ms. stride] super eum dentibus suis: Dominus autem irridebit eum, quoniam prospicit quod venit dies ejus.

1. Hunc psalmum recenset Hieronymus in prologo Scripturarum inter eos, qui viginti quatuor litterarum textu alphabeto: quare litteras, sive earum nomina retinimus in hoc psalmo. Marr.

— Hebraici alphabeti litteras cuique juxta ordinem versul propositas Palatinus ms. ignorat.

2. He obelum Palatin. ms. voci cito præfigit, a quo sequenti vero et copulam eximit.

3. Addit, hic Palat. ms. *diapsalma*.

4. Ms. *subemulari in malignantibus neque emuleris etc.* tum unico cum Augustino cito arescent, et sicut olera prati cito cadent.

5. Quod præfert Veronensis ms. *fac bonitatem, pro ipse faciet*, facile de superiori proxime versa librarius alind agens supposuit.

6. *Pro nequiter* hic atque infra *maligne* idem libri præferunt: tum *sustinentes autem Dominum*, cum Galliano, quocum rursus, et *adhuc pusillum, etc. et non invenies*.

7. Plus habet Veronensis. ms. *mansueti autem ipsi hereditate possidebunt, etc.* ferme autem cum Augustino.

Heth. Gladium evaginaverunt peccatores; intenderunt arcum suum.

Ut deficiant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde.

Teth. Gladius eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur.

Meltus est modicum justo, super divitias peccatorum multas.

Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem justos Dominus.

Joi. Novit Dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in aeternum erit.

Non confundentur in tempore malo: et in diebus fumis saturabuntur.

Caph. Quia peccatores peribunt.

Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient.

Lamed. Mutuatur peccator, et non solvit: justus autem miseretur, et tribuet.

Quia benedicentes et hereditabant terram: maledicentes autem ei disperibunt.

Mem. Apud Dominum gressus hominis diriguntur: et viam ejus volet.

Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.

Nun. Juvenior fui, etenim senui: et non vidi justum derelictum, nec semen ejus querens panem.

Tota die miseretur, et commodat, et semen illius in benedictione erit.

1. Palat. ms. decipiant, quem errorem discimus etiam Veronensis psalterii scribam errasse.

2. Tacet idem ms. verbum est, quod neque in Graeco resonat.

3. Praepositionem in Palatin. ms. et Carus obelo jugulant.

4. Idem ms. ut vocula praetermissa, verba et exaltati, initio infecta representant.

5. Saquior manus in eodem cod. rescripsit retribuet.

6. Iterum hic *diapsalma* addit Palatin. ms. iam adverbium etenim ex parte, *hōdētā* et et enim semui, etc.

7. Idem ms. statim ut glorificabuntur, et exaltabuntur: a quo uno verbo, gloriantur, Augustinus abluvit. Caetera *generatur peccator, et non solvet, tum benedicentes eum, hereditate* (vel *hereditatem*) possidebant terram, unice ex ejusdem emendatione sunt.

Heth. Gladium evaginaverunt [Ms. eduxerunt] peccatores: tetenderunt [Ms. extenderunt] arcum suum. ut deficiant inopem et pauperem, ut trucident rectos corde.

Teth. Gladius [Ms. framea] eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum conteratur.

Meltus est modicum justo, super divitias peccatorum multas.

Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem justos Dominus.

Joi. Novit Dominus vias immaculatarum: et hereditas eorum in aeternum erit.

Non confundentur in tempore malo: et in diebus fumis saturabuntur [Ms. manet].

Caph. Quoniam peccatores peribunt.

Inimici autem Domini mox ut honorati et exaltati fuerint: deficientes ut fumus, deficient.

Lamed. Mutuatur peccator, et non solvit: justus autem miseretur, et commodat.

Quoniam benedicentes eum possidebant terram: maledicentes autem illum disperibunt.

Mem. A Domino gressus hominis: diriguntur [Ms. dirigitur]: et viam ejus volet.

Cum ceciderit justus, non conturbabitur: quia Dominus firmat manum ejus.

Nun. Juvenior fui, et senui: et non vidi justum derelictum, nec semen ejus egens panem.

Tota die miseretur, et commodat: et semen ejus in benedictione erit.

8. In edito Cari, *capit nimis*. Mss. vero Carnutensis et Sorbonicus, qui Romanum psalterium habent descriptum, legunt *collet*, sine *nimis*: quod quidem expunxisse videtur Hieronymus, quia additum illud agnoscebat, nec haberi apud quemquam interpretum. *MARR.*

9. Tacet idem ms. *justus*, quod et superfluum est. Plus vero mox habet *confirmat manum ejus. Juvenis fui, et ecce senui*; deinde *querens panem, pro egens panem, et pro commodat. generat, celebri illa sententia Augustinus notat in enarrationibus ad hunc locum. Fenoratur quidem Latine dicitur et qui dat mutuum, et qui accipit; plantis hoc autem dicitur, si dicamus: Fenorat. Quid ad nos quid grammatici velint? Melius in barbarismo nostro vos intelligitis, quam in nostra disertitudine vos discitis eritis. Ergo justus iste, tota die miseretur et tenerat. Non latuit Veronens. psalterii odore hic locus: nec tamen doceri tam luculento testimonio potui, eam que ita praeferrat, Augustinianam recensionem esse, non veterem, et quam ipse pro Itala obtrudit, editionem.*

Samech. Declina a malo, et fac bonum: et inhabitabit in saeculum saeculi.

Quia Dominus amat judicium, et non derelinquet sanctos suos: in aeternum conservabuntur.

Injusti punientur, et semen impiorum peribit.

Justi autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in saeculum saeculi super eam.

Phe. Os justii meditabitur sapientiam: et lingua ejus loquetur judicium.

Lex Dei ejus in corde ipsius, et non supplantabuntur gressus ejus.

Sade. Considerat peccator justum: et quaerit mortificare eum.

Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus, nec damnabit eum cum judicabitur illi.

Coph. Exspecta Dominum, et custodi viam ejus, et exaltabit te, ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores, videbis.

Vidi impium superexaltatum, et elevatum sicut cedros Libani.

Res. Et transivi, et ecce non erat: et quaesivi eum, et non inventus est locus ejus.

Sin. Custodi innocentiam, et vide aequitatem: quoniam sunt reliquiae homini pacifico.

Injusti autem disperibunt simul, reliquiae impiorum interibunt.

Vau Thau. Salus autem justorum a Domino, et protector eorum in tempore tribulationis.

Et adjudicabit eos Dominus, et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos, quia speraverunt in eo.

1. Atque hic minus bene Palatinus ms. obelum omittit, nec ipse ejus libri editor cavet decipiant pro deficiant. Caetera Augustini omnia sunt.

2. Locum ultimae litterae alphabeti occupat *vau* istud; nam in Hebraeo cum וְשׁוּבִית *utshubith* legatur, id est, *vau* ante *thau*, initio versiculi; prima ejusdem versus non potuit dici littera, quin *vau* scriberetur. Mss. tamen *thau* solummodo legunt, quod et nos in canone imitati sumus. *MARR.*

— Videtis de postrema hac littera, quae ad versionem ex Hebr. diximus. Caeterum Palat. ms. obelum praeignit voci autem.

Samech. Declina a malo et fac bonum: et inhabitabit in saeculum saeculi [Ms. saecula saeculorum]:

Quoniam Dominus amat judicium, et non derelinquet sanctos suos: in aeternum conservabuntur.

Injusti autem punientur: et semen impiorum peribit.

Justi vero [Ms. tacet vero] hereditate possidebunt terram: et inhabitabunt in saeculum saeculi super eam.

Phe. Os justii meditabitur sapientiam, et lingua ejus loquetur judicium.

Lex Dei ejus in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus ejus.

Sade. Considerat peccator justum, et quaerit perdere [Ms. mortificare] eum: Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus, nec damnabit eum, cum judicabitur illi.

Coph. Exspecta Dominum, et custodi vias ejus, et exaltabit te, ut inhabitas terram: cum perierint peccatores, videbis.

Vidi impium superexaltatum, et elevatum super cedros Libani.

Res. Transivi, et ecce non erat: quaesivi eum, et non est inventus locus ejus.

Sin. Custodi veritatem [Ms. innocentiam], et vide aequitatem: quoniam sunt reliquiae homini pacifico.

Injusti autem disperient, simul reliquiae impiorum peribunt.

Vau Thau. Salus autem justorum a Domino est [Ms. tacet est]: et protector eorum est in tempore tribulationis.

Et adjuvabit eos Dominus, et liberabit eos: et eripiet eos a peccatoribus, et salvos faciet eos, quoniam speraverunt in eo [Ms. eum].

3. Veronensis ms. et Augustinus, ut hereditate possideas terram, cum pereunt peccatores: tum superexaltari et elevari super, etc. Et transivi, et ecce non erat: et quaesivi, etc.

4. Unice cum Augustino idem ms. disperient in idipsum, et reliquiae impiorum interibunt. Sic postremo versu, eruet eos, et erimet eos ex peccatoribus.

PSALMUS XXXVII.

PSALMUS DAVID, IN COMMEMORATIONEM¹ +
DE SABBA TO. *

Domine, ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

Quoniam sagitta tua infixa sunt mihi: et confirmasti super me manum tuam.

Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates meae supergressae sunt caput meum: sicut onus grave gravatae sunt super me.

Putruerunt et corruptae sunt cicatrices meae, a facie insipientiae meae.

Miser factus sum et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar.

Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea.

Afflictus sum, et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei.

Domine, ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus.

Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea, et lumen oculorum meorum, et ipsum non est mecum.

Amici mei, et proximi mei, adversum me appropinquaverunt, et steterunt.

Et qui iuxta me erant, de longe steterunt: et vim faciebant qui querebant animam meam.

Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur.

Ego autem tanquam surdus non audiebam, et sicut mutus non aperiens os sum.

Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones³.

1. Hieronymus ad Algasium scribens meminit huius tituli. MAUR. — Idem ms. die sabbati, obelo protermissio, legit: haud bene, ut est quoque illud quod primo statim versiculo diapsalma subiungit.

2. Antea praeponebatur et copula, quam, cum neque in Hebr. neque Graeco ipso textu resonet, ad Palatini ms. idem expunxit.

3. Hic iterum diapsalma de suo Palatinus ms. addit.

4. Augustinus, quem Veronensis ms. describit, ne in indignatione tua arguas me, neque in ira tua mendaveris (al. emendes) me.

PSALMUS DAVID [Ms. IPSI DAVID], IN REMEMORATIONE
[Ms. RECORDATIONEM] SABBA TI.

Domine, ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripias me.

Quoniam sagittae tuae infixae sunt mihi, et confirmasti super me manum tuam.

Nec [Ms. non] est sanitas in carne mea a vultu irae tuae, et [Ms. tacet et] non est pax ossibus meis, a facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates meae superposuerunt caput meum: sicut onus grave gravatae sunt super me.

Computruerunt, et deterioraverunt cicatrices meae, a facie insipientiae meae.

Miseris afflictus sum, et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar.

Quoniam anima mea completa est illusionibus: et non est sanitas in carne mea.

Incurvatus sum et humiliatus sum usquequoque, rugiebam a gemitu cordis mei: et ante te est omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus.

Cor meum conturbatum est in me, et deseruit me fortitudo mea: et lumen oculorum meorum, non est mecum.

Amici mei, et proximi mei, adversum me appropiaverunt [Ms. appropinquaverunt], et steterunt, et proximi mei a longo steterunt.

Et vim faciebant qui querebant animam meam: et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates, et dolos tota die meditabantur.

Ego autem velut surdus non audiebam: et sicut mutus, qui non aperit [Ms. aperiens] os suum.

Et factus sum ut homo non audiens: et non habens in ore suo increpationes [Ms. argutiones].

5. Idem unice inter se concinentes libri, iniquitates meae sustulerunt caput meum, sicut fascis gravis gravatae sunt super me. Computruerunt, et putruerunt livores mei: tantum rectus apud August. scribitur computruerunt, et putruerunt.

6. Pari consensu August. et Veron. ms. habent ambulabam pro ingrediebar: et paulo post, infirmatus sum pro incurvatus, et usque nimis pro usquequoque.

7. Augustinianum et Veronense, quod idem est, psalterium, qui querebant mala mea, locuti sunt vanitatem, et dolum tota die meditabantur, vitiosus enim ejus editor praefert meditabantur.

Quoniam in te, Domine, speravi, tu exaudies, Domine Deus meus.

Quia dixi: Nequando supergaudeant mihi inimici mei, et dum commoverentur pedes mei, super me magna locuti sunt.

Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper.

Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo.

Inimici autem mei vivunt, et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt, qui oderunt me inique.

Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam sequor bonitatem.

Ne derelinquas me, Domine Deus meus: ne discesseris a me.

Intende in adiutorium meum, Domine, Deus salutis meae.

Quoniam in te, Domine, speravi, dixi: Tu exaudies me, Domine Deus meus.

Quia dixi: Ne aliquando insultent in me inimici mei, et dum commoverentur pedes mei, in me magna locuti sunt.

Quoniam ego ad flagella paratus sum: et dolor meus ante me est semper.

Quoniam iniquitatem meam ego pronuntio: et cogitabo pro peccato meo.

Inimici mei autem vivunt, et confortati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique.

Qui retinebant mihi mala pro bonis, detrahebant mihi quoniam subsecutus sum iustitiam.

Ne derelinquas me, Domine Deus meus, ne discesseris a me: intende in adiutorium meum, Domine Deus salutis meae.

PSALMUS XXXVIII.

IN FINEM⁴ IPSI IDITHUN, CANTICUM DAVID.

Dixi: Custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me.

Obmutui et humiliatus sum: et silui a bonis: et dolor meus renovatus est.

IN FINEM, PRO IDITHUN, CANTICUM DAVID [Aug. IPSI DAVID].

Dixi: Custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam: cum consistit peccator adversum me.

Obmutui, et humiliatus sum, et silui a bonis: et dolor meus renovatus est.

1. Rectius idem ms. verbum sua tacet: plus vero habet subsequenti versu, ego annuntiabo, etc.

2. Rursum diapsalma hic idem ms. subiungit: tum legit: Non derelinquas, etc.

3. Hunc obelum sequitur manus in Palatino ms. delovit: praestabat vero ipsum, Deus, nomen, quod neque in Graeco est, iudaei.

4. Palatinus ms. pro Idithun.

5. Perperam in Martianeae editione tota isthuc pericope, et humiliatus sum, et obelo confodiatur: quem nec satis bene alteri tantum et copulae Carus cum Palatino ms. praeponebat. Nos Hebraeus ipse textus cum Graeco comparatus de his notis suo loco restituendus monuit.

6. Ille verbum dixi, tum me pronomen idem cum Gallicano praeterunt: mox vero quod pro insultent in me, praefert Veronensis. exsultent mihi, proprius quidem Graeco ἐπαγαυώσασθε μοι ἕσπετε: ab Augustino autem, ut ne quid dissimulemus, in Vulgatis saltem exemplaribus, abuldi, ubi vetus lectio insultant in me, retinetur. Falso itaque Veronensis ejus ms. editor ait, ne aliquando exsultent ab Augustino quoque legi in enarratione huius psalmi, num. 22. Vix ego hanc lectionem Augustino notam fuisse

conjectio ex παραλογῶν testimonio, quod laudat, qui me pronunt, exsultabunt, si motus fuero.

7. Ex Augustino Veronensis ms. curam geram: quod sequitur qui oderunt me inique, Augustinus quoque retinet, ms. tamen Veronensis, mavult injuste, quod dignum notatu erat ejus editori, qui minima quoque studiosius perscrupit. Deinde pari consensu, qui retribuunt mala pro bonis, et quoniam persecutus sum, etc.

8. Quod Veronensis ms. subiungit vetus glossama, et projecerunt me dilectum tanquam mortuum abominatum, ex Augustino quidem descriptis, qui illud bis recitat in enarratione: tamenetsi videri possit, non pro huius versiculi parte, sed pro aliunde in ejus sententia sive allegoriae gratiam adscito testimonio accepisse. Nec tamen ignoramus e Graecis illud exemplaribus fluxisse, e quibus totidem verbis laudat Theodoretus, καὶ ἀπεχρήσαν με τὸν ἀγαπητὸν, ὡς νεκρὸν ἐξεδωμένον. Unde et versiones aliquot orientales ex Graeco derivatae, et nonnullos quoque Latinos codices pervasit.

9. Cum solo Augustino Veronensis ms. obsurdus: quod et infra vers. 10, scripseris autumo, pro obmutui: tum caluit cor meum, et exardescet ignis.

Concaluit cor meum intra me, + et : in meditatione mea exardescit ignis.

Locutus sum in lingua mea : Notum fac mihi, Domine, finem meum.

Et numerum dierum meorum, quis est ? Ut sciam quid desit mihi.

Ecce mensurabiles posuisti dies meos : et substantia mea tanquam nihilum ante te.

Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens. DIAPSALMA.

Verumtamen in imagine pertransit homo ; sed et frusta conturbatur.

Thesaurizat, et ignorat cui congregabit ea.

Et nunc quae est expectatio mea ? Nonne Dominus ? + Et : substantia mea apud te est.

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me : opprobrium insipienti dedisti me.

Obmutui + et : non aperui os meum, quoniam tu fecisti : amove a me plagas tuas.

A fortitudine manus tuae ego defeci in increpationibus : propter iniquitatem corripuisti hominem.

Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus : verumtamen vane + conturbatur : omnis homo.

DIAPSALMA.

+ Et : audi orationem meam, Domine, et deprecationem + meam, : auribus percipe lacrymas meas :

Ne silens, quoniam advena ego sum apud te, + et : peregrinus : sicut omnes patres mei.

Remitte mihi ut refrigerer priusquam abeam : et amplius non ero.

PSALMUS XXXIII.

IN FINEM, DAVID PSALMUS.

Expectans expectavi Dominum : et intendit mihi.

Et + cor : auditur preces meas : et eduxit me de lacu miseriae, + et : de luto facis.

1. Hanc quoque et copulam, quod neque in Hebraeo textu sit, ad Palatinum ms. fides veru prenotamus.

2. Vix hic uno alteroque verbo inter se dissident libri. Augustinus, *quamquam in imagine ambulat* (Veron. *perambulatur*) homo, tamen vane conturbatur. Thesaurizat et non agnoscit (Veronensis. *nescit*) cui congregabit ea, et nonne Dominus (Veronensis. *praeposit* tu) et substantia mea ante te est semper.

3. Iisdem in libris, tu es qui fecisti me, amove a me

Concaluit cor meum intra me : et in meditatione mea exardescit ignis.

Locutus sum in lingua mea : Notum mihi fac, Domine, finem meum : et numerum dierum meorum, quis [Ms. qui] est ? Ut sciam quid desit mihi.

Ecce veteres posuisti dies meos : et substantia mea tanquam nihil ante te est [Ms. tacet est].

Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens. DIAPSALMA. Quanquam in imagine ² Dei ambulat homo : vane conturbabitur.

Thesaurizat, et ignorat cui congregat ea : et nunc quae est expectatio mea ? Nonne Dominus ?

Et substantia mea tanquam nihil ante te est.

Ab omnibus iniquitatibus meis eripe [Ms. erue] me : opprobrium insipienti dedisti me.

Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu ² fecisti me, amove a me plagas tuas : a fortitudine enim manus tuae ego defeci in increpationibus.

Propter iniquitatem corripuisti hominem : et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus.

Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens. DIAPSALMA. Exaudi, Deus, orationem meam et deprecationem meam : auribus percipe lacrymas meas.

Quoniam ¹ incola ego sum apud te in terra : et peregrinus sicut omnes patres mei.

Remitte mihi, ut refrigerer priusquam eam : et amplius non ero.

IN FINEM PSALMUS DAVID [Ms. IPSI DAVID PSALMUS].

* Expectans expectavi Dominum, et respexit me : et exaudivit deprecationem meam, et eduxit me de lacu miseriae, et de luto facis.

flagella tua, a fortitudine manus. Tum, *pro iniquitate emendasti* (August. *crudisti*) hominem, et tabescere fecisti sicut araneam animam meam. Verumtamen vane conturbatur omnis homo, etc. Denique, *exaudi orationem meam, Domine, et deprecationem, etc.*

4. *Pro incola* est pariter in iisdem libris *inquitus*, et voces in terra, pariter ignorantur.

5. Continuo juxta August. Veronensis. ms. *sustineas sustinui*, et paulo post, *de luto limi pro facis*.

Et statuit super petram pedes meos : + ¹ et : direxit gressus meos.

Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro :

Videbunt multi, et timebunt, et sperabunt in Domino.

Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus : et non respexit in vanitates et insanias falsas.

Multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tua : et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annuntiavi et locutus sum : multiplicati sunt super numerum.

Sacrificium et oblationem noluisti : aures + autem perfecisti mihi.

Holococaustum et pro peccato non postulasti : tunc dixi : Ecce venio.

In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam : Deus meus, volui, et legem tuam in medio cordis mei.

Annuntiavi justitiam + tuam : in ecclesia magna : ecce labia mea non prohibebo, Domine, tu scisti.

Justitiam tuam non abscondi in corde meo : veritatem tuam et salutarem tuam dixi.

Non abscondi misericordiam tuam, et veritatem tuam, a concilio multo.

Tu + autem : Domine, ne ² longe facias miserationes tuas a me : misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me.

Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meae, et non potui, ut viderem.

* Multiplicatae sunt super capillos capitis mei : et cor meum dereliquit me.

* Complacet tibi, Domine, ut eruas me : Domine, ad adiuvandum me respice.

Confundantur, et reverentur, simul qui querunt animam meam, ut auferant eam.

1. Peccat vero hic idem ms. obelum pretermittens.

2. Palatinus ms. *ne e longe facias*.

3. Idem ms. *multiplicati*, quemadmodum et Veronensis.

4. Propositionem verbi *complacet*, Palatinus ms. vera prenotat.

5. Atque hoc unica, tamenetsi minus recte, cum

Et statuit supra [Ms. super] petram pedes meos, et direxit gressus meos : et immisit in os meum canticum novum, hymnum Deo nostro.

Videbunt multi, ² et timebunt, et sperabunt in Domino.

Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus : et non respexit in vanitatem et insanias falsas.

Multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tua : et cogitationibus tuis non est quis similis tibi.

Annuntiavi, et locutus sum, multiplicati sunt super numerum : sacrificium et oblationem noluisti, corpus autem perfecisti mihi.

Holococausta etiam pro delicto non postulasti [Ms. petisti] : tunc dixi : Ecce venio.

In capite libri scriptum est de me, ut faciam [Ms. facerem] voluntatem tuam : Deus meus, volui, et legem tuam in medio cordis mei.

Bene nuntiavi justitiam tuam in ecclesia magna : ecce labia mea non prohibebo.

Domine tu cognovisti : justitiam tuam non abscondi in corde meo : veritatem tuam et salutarem tuam dixi.

Non celavi misericordiam tuam, et veritatem tuam a synagoga [Ms. congregatione] multa.

Tu autem, Domine, ne longe facias [Ms. elonginqueris] misericordias tuas a me : misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me.

Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meae, et non potui, ut viderem.

Multiplicatae [Ms. multiplicati] sunt super capillos capitis mei : et cor meum dereliquit me [Ms. derelinquit].

Complacet tibi, Domine, ³ ut eripias me : Domine, in auxilium meum respice.

Confundantur, et reverentur inimici mei : qui querunt animam meam, ut auferant eam.

Augustino idem ms. *justi pro multi*, cum hoc tamen et originales textus, et libri alii omnes praferant. Ita et paulo post *vanitates et insanias mendaces*.

6. Veronensis ms. cum Augustino, *placet tibi, Domine, liberare* (Augustinus. *eruer*) me, Domine, ad (vel in) adiuvandum mihi respice, *Confundantur et reverentur simul qui querunt, etc.* et paulo post, *concoerantur pro acertantur, et volunt, pro cogitant*.

Convertantur retrorsum, et revercantur, qui volunt mihi mala.

Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.

Exsultent, et latentur super te omnes quærentes te, et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui diligit salutare tuum.

Ego autem mendicium sum, et pauper: Dominus sollicitus est mei.

Adjutor meus et protector meus tu es, Deus meus, ne tardaveris.

PSALMUS XL.

IN FINEM, PSALMUS DAVID.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.

Dominus conservet eum, et vivificet eum, et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum ejus.

Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus, universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.

Ego dixi: Domine, miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.

Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et peribit nomen ejus?

Et si ingrediebatur, ut videret, vana loquebatur: cor ejus congregavit iniquitatem sibi.

Egrediebatur foras: et loquebatur in idipsum.

Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.

Verbum iniquum constituerunt adversum me: et Nunquid qui dormit non adjiciet, ut resurgat?

Etenim homo pacis mee in quo speravi: qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.

1. Hinc quoque voci omnes, obelum Palatin. ms. prelegit, subsequentem vero et copulam ab eo eximit: neutrum bene.

2. Pro unico verbo latentur, iidem libri dno preferunt, jocundentur omnes: tum altero ab hoc versu, curam habebit mihi: mei tamen Augustinus maluit: denique protector pro liberator pariter legunt.

3. Verba et emundet, tum, animam ejus in Ve-

vertantur retrorsum, et crubescant, qui cogitant mihi mala.

Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.

Exsultent, et latentur qui quærent te, Domine, et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui diligit salutare tuum.

Ego vero egenus et pauper sum: Dominus curam habet mei.

Adjutor meus et liberator meus es tu, Domine, ne tardaveris.

IN FINEM, PSALMUS DAVID [Ms. IPSI DAVID].

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit [Ms. malo eruet] eum Dominus.

Dominus conservet eum, et vivificet eum, et beatum faciat eum, et emundet in terra animam ejus: et [Ms. ut] non tradat eum in manus inimici ejus.

Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus. Universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.

Ego dixi: Domine, miserere mei: sana animam meam, quia [Ms. quoniam] peccavi tibi.

Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et periet [Ms. peribit] nomen ejus?

Et ingrediebantur, ut viderent, vana locutum est cor eorum: congregaverunt iniquitatem sibi.

Et egrediebantur foras, et loquebantur: simul in unum susurrabant.

Omnes inimici mei adversum me cogitabant, mala mihi verbum iniquum mandaverunt adversum me.

Nunquid qui dormit non adjiciet, ut resurgat [Ms. surgat]? Etenim homo pacis mee in quo sperabam, qui edebat panes meos, ampliavit adversum me supplantationem.

ronensi atque adeo Augustiniano psalterio tacent: paulo quoque post certisti legitur pro versasti.

4. In idipsum adversum me, pro simul in unum: tum disposerunt pro mandaverunt, unice cum Augustino Veronensis ms. legit.

5. Iidem dumtaxat libri, in quem speravi: et ampliavit super me calcaneum, pari consensu præferunt.

Tu autem, Domine, miserere mei: et resuscita me, et retribuas eis.

In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

Me autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo et usque in sæculum: fiat, fiat.

PSALMUS XLI.

IN FINEM, INTELLECTUS FILII CORE.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te, Deus.

Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum: quando veniam, et apparebo ante faciem Dei?

Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?

Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei.

In voce exsultationis, et confessionis, sonus epulantis.

Quare tristis es, anima mea? Et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et Deus meus.

Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis, et Hermonim a monte modico.

Abyssus ad abyssum invocat: in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelsa tua et fluctus tui, super me transierunt.

In die mandavit Dominus misericordiam suam: et nocte canticum ejus.

1. Hic minus bene Palatinus ms. voces et usque prætermittit.

2. Ms. idem, secundis tamen curis, parebo.

3. Hic idem ms. subiungit diapsalma.

4. Sine obelo, qui neque in Alexandrini codicis nupera editione additur, habet et Palatinus ms. qui et infra legit Ermonim de monte, etc.

5. Præmissa ad prepositionem, vocem abyssum, que subsequitur, asterisco illustrant Palatinus ms.

Tu autem, Domine, miserere mei: et resuscita me, et reddam [Ms. retribuam] illis.

In hoc cognovi quoniam voluisti me: quia non gaudebit inimicus meus super me.

Propter innocentiam autem meam [Ms. tac. meam] suscepisti me: et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo et usque in sæculum: fiat, fiat.

IN FINEM, PSALMUS DAVID, INTELLECTUS FILII CORE [Ms. INTELLECTUS FILII CORE PSALMUS].

Sicut [Ms. Quemadmodum] cervus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te, Deus.

Sitivit anima mea ad Deum vivum: quando veniam, et apparebo ante faciem Dei?

Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes [Ms. panis] die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?

Hæc recordatus [Ms. memoratus] sum, et effudi in [Ms. super] me animam meam: quoniam ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.

In voce exsultationis, et confessionis sonus epulantis.

Quare tristis est, anima mea? Et quare conturbas me?

Spera in Deo [Ms. Dominum], quoniam confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

A me ipso anima mea turbata est: propterea memor ero tui, Domine, de terra Jordanis, et Hermonim [Ms. Hermon] a monte modico.

Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum: omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt.

In die mandavit Dominus misericordiam suam: et nocte declaravit.

et Carus. Est autem in Hebræo כח, quam prepositionem in reddiderunt Greci interpretes, atque ipsi καὶ ἐν verbo jungentes, verterunt ἐκκατάστα.

6. Legit ex Augustino Veronensis ms. soni festivitatem celebrantis: atque infra, ad me ipsum pro a me ipso.

7. Veronensis ms. omnes suspensiones tuas: paulo concinnius apud Augustinum suspensiones.

Apud me oratio Deo vite mee, dicam Deo : Susceptor meus¹ → es :

Quare oblitus es mei? Et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

Dum confringuntur ossa mea : exprobraverunt mihi, qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per singulos dies : Ubi est Deus tuus? Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam ✠ adhuc : confitebor illi : salutare vultus mei ✠ et : Deus meus.

Apud me oratio Deo vite mee; dicam Deo [Ms. add. meo] : Susceptor meus es.

Quare me oblitus es? Et quare me repulisti? Et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Dum confringuntur omnia ossa mea, exprobraverunt me qui tribulant me : dum dicitur mihi per singulos dies : Ubi est Deus tuus?

Quare tristis es, anima? Et quare conturbas me?

Spera in Deo [Ms. Dominum], quoniam confitebor illi : salutare vultus mei et Deus meus.

PSALMUS XLII.

→ PSALMUS DAVID.

Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta : ab homine iniquo et doloso erue me.

Quia tu → es² : Deus fortitudo mea, quare me repulisti? Et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

³ Emitte lucem tuam et veritatem tuam : ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei : ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus : quare tristis es, anima mea et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam ✠ adhuc : confitebor illi : salutare vultus mei, ✠ et : Deus meus.

Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta : ab homine iniquo et doloso eripe [Ms. libera] me.

Quia tu es Deus meus et fortitudo mea, quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam et veritatem tuam : ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.

Introibo ad altare Dei ; ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara, Deus Deus meus : quare tristis es, anima mea? Et quare conturbas me?

Spera in Deo [Ms. Domino], quoniam confitebor illi : salutare vultus mei, et Deus meus.

PSALMUS XLIII.

IN FINEM, FILIUS CORE, → AD : INTELLECTUM.

Deus, auribus nostris audivimus : patres nostri annuntiaverunt nobis

1. Hunc quoque obelum, et subsequenti versu et copulam Palatinus ms. præmittit : malo utrumque.

2. Sine obelo Palatinus ms. legit.

3. Ille vero idem ms. prepositionem verbi *emittere*, tum sequentis versus priorum voculam *et*, obelis confudit : → E : ✠ mitte lucem, etc. → Et introibo, etc.

4. Rectius mei præferunt idem libri : et ut quid me repulisti, et ut quid tristis. Tum Veronens. voci inimicus addit meus, quod e Latinis unum scio

IN FINEM, FILIUS CORE, AD INTELLECTUM.

Deus, auribus nostris audivimus : [Ms. tac. et] patres nostri annuntiaverunt nobis.

Cassiodorum addidisse. Cetera de more cum Augustino, dum *confringit* (al. *confringet*) ossa mea, exprobraverunt mihi : et dum dicunt mihi, etc.

5. Constante pro *quare* hic atque infra Veronensis liber atque Augustinus habent ut *quid*. Porro in fine versiculi voce *inimicus*, addit Veronens. *meus*, ut ad geminum huic locum proxime notatum est : tum et verbo *adduxerunt*, pro quo *perduxerunt* legit cum Augustino, addit quoque *me* : denique et *introibo*, etc.

Opus quod operatus es in diebus eorum, → et¹ : in diebus antiquis.

Manus tua gentes disperdidit, et plantasti eos : afflixisti populos, et expulisti eos.

Nec enim in gladio suo possederunt terram : brachium eorum non salvavit eos.

Sed dextera tua, et brachium tuum, et illuminatio vultus tui : quoniam complacuisti → in : eis.

Tu es ipse rex meus → et : Deus meus : qui mandas salutem Jacob.

In te inimicos nostros ventilabimus² cornu : → et : in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.

Non enim in arcu meo sperabo : et gladius meus non salvabit me.

Salvasti enim nos de affligentibus nos : et odientes nos confudisti.

In Deo laudabimur tota die : et → in : nomine tuo confitebimur in sæculum. DIAPSALMA.

Nunc autem repulisti et confudisti nos : et non egredieris → Deus : in virtutibus nostris!

Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros : et qui oderunt nos diripiebant sibi.

Dedisti nos tanquam oves escarum : et in gentibus dispersisti nos.

Vendidisti populum tuum sine pretio : et non fuit multitudo in commutationibus eorum.

Posuisti nos opprobrium vicinis nostris : subannationem et derisum his qui sunt in circuitu nostro.

Posuisti nos in similitudinem gentibus : commotionem capitis in plebibus.

Tota die verecundia mea contra me → est : et confusio faciei mee cooperuit me.

A voce exprobrantis et obloquentis, a facie inimici et persequentis.

Hæc omnia venerunt super nos, nec oblitus sum te : et inique non egimus in testamento tuo.

→ Et : non recessit retro cor nostrum : et declinasti semitas nostras a via tua.

Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis : et cooperuit nos umbra mortis.

1. Tum obelum, cum ipsam et copulam Palatinus ms. præmittit.

2. Cum Palatin. ms. Carus, haud tamen bene, *ventilabimus* → cornu et in nomine, etc.

3. Nec veru, nec nomen *Deus*, in Palat. ms. hic habetur.

4. Unice cum Augustino Veronens. ms. *infirmasti* pro *afflixisti* : tum, *hereditate* possederunt *terram*,

Opus quod operatus es in diebus eorum, et in diebus antiquis.

Manus tua gentes disperdidit, et plantasti eos⁴, afflixisti populos, et expulisti eos.

Non enim in gladio suo possederunt terram : et brachium eorum non salvavit eos.

Sed dextera tua, et brachium tuum, et illuminatio vultus tui : quoniam complacuit tibi in illis.

Tu es ipsi rex meus et Deus meus : qui mandas salutem Jacob.

In te inimicos nostros ventilabimus : et in nomine tuo spernemus insurgentes in nos.

Non enim in arcu meo sperabo : et gladius meus non salvavit me.

⁵ Liberasti enim nos ex affligentibus nos : et eos qui nos oderunt confudisti.

In Deo laudabimur tota die : et in nomine tuo confitebimur in secula. DIAPSALMA.

Nunc autem repulisti et confudisti nos : et non egredieris, Deus, in virtutibus nostris!

Avertisti nos retrorsum præ inimicis nostris, et eos [Ms. tac. eos] qui nos oderunt, diripiebant sibi.

Dedisti nos tanquam oves escarum : et in gentibus [Ms. nationibus] dispersisti nos.

Vendidisti populum tuum sine pretio : et non fuit multitudo in commutationibus eorum.

Posuisti nos in opprobrium vicinis nostris, derisum et contemptum his qui in circuitu nostro sunt.

Posuisti nos in similitudinem gentibus : commotionem capitis in plebibus.

Tota die verecundia mea contra me est : et confusio vultus mei operuit me.

A voce exprobrantis et obloquentis, a facie inimici et persequentis.

Hæc omnia venerunt super nos, et oblitus non sumus te : et inique non egimus in testamento tuo, et non recessit retro cor nostrum.

Et declinasti semitas nostras a [Ms. de] via tua quoniam humiliasti nos in loco afflictionis [Ms. infirmitatis], et operuit nos umbra mortis.

et *salvos fecit*, pro *salvavit* : denique *complacuit* in eis pro *complacuit tibi*, etc.

5. Cum solo Augustino continenter Veronens. liber, *salvos enim fecisti*.

6. Idem libri, in *jubilationibus* : tum *subannationem et derisum his qui, etc.* atque iterum, in *nationibus pro gentibus*, ut et paulo superius : *denique in populis*, pro *in plebibus*.

Si oblitus sumus nomen Dei nostri: et + si; expandimus manus nostras ad Deum alienum.

Nonne Deus requiret ista? Ipse enim novit abscondita cordis.

Quoniam propter te mortificamur tota die: astimati sumus sicut oves occisionis.

Exsurge, quare obdormis, Domine? Exsurge + et: ne repellas in finem.

Quare faciem tuam avertis? Oblivisceris inopia nostra, et tribulationis nostrae.

Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est + in: terra venter noster.

Exsurge + Domine: adjuva nos: et redime nos propter nomen tuum.

Si oblitus sumus nomen Dei [Ms. Domini] nostri: et si expandimus manus nostras ad Deum alienum.

Nonne Deus requiret ista? Ipse enim novit occulta cordis.

Quoniam propter te morte afficimur tota die, astimati sumus ut oves occisionis.

Exsurge, quare obdormis, Domine? Exsurge, et ne repellas in finem.

Quare faciem tuam avertis? Oblivisceris inopiam nostram et tribulationem nostram?

Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: adhesit [Ms. hæsiti] in terra venter noster.

Exsurge, Domine, adjuva nos: et libera [Ms. redime] nos propter nomen tuum.

PSALMUS XLIV.

IN FINEM, PRO HIS QUI COMMUTABUNTUR, FILIIS CORE, AD INTELLECTUM, CANTICUM PRO DILECTO.

Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi.

Lingua mea calamus scribae, velociter + scribentis.

Speciosus forma pro filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus in aeternum.

Accingere gladio tuo super femur + tuum: potentissime.

Specie tua et pulchritudine tua, intende, prospere procede + et: regna.

Propter veritatem, et mansuetudinem, + et: justitiam: et: deducet te mirabiliter dextera tua.

IN FINEM, PRO HIS QUI [Ms. QUÆ] COMMUTABUNTUR FILIIS CORE, AD [Ms. IN] INTELLECTUM, CANTICUM [Ms. toc. CANTICUM] PRO DILECTO.

Eructavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.

Lingua mea calamus scribae, velociter scribentis.

Speciosus forma pro filiis hominum: diffusa est gratia in labiis tuis.

Propterea benedixit te Deus in aeternum: accingere gladio tuo [Ms. gladium tuum] circa femur, potentissime.

Specie tua et pulchritudine tua, intende, et prospere procede, et regna.

Propter veritatem et mansuetudinem et justitiam: et deducet [Ms. deducet] te mirabiliter dextera tua.

1. Propositionem verbi *exsurge*, de more idem ms. iugulat: subiungit præterea huic versiculo *diapsalma*.

2. Prius istud pronomen *nostra*, Carus et Palatin. ms. obelo prænotat.

3. Voc *פָּנִיךָ*, quæ in Hebr. est, ipsa includitur prepositio *in*, quam adeo malim ab obelo eximi. Maritanensis sequentis verbi *exsurge*, propositionem, quam nunquam antea hoc psalmo, iugulaverat. Peccat vero magis Palatin. ms. qui subsequenter proximo obelum prætermittit.

4. In epistola ad Principiam virginem, *filiorum Chore, intelligentie canticum pro dilecto*. Marr.

5. Neque hic obelum Palat. ms. prænotat.

6. Palatinus ms. *et intende*: ubi et prospera sequitur manus rescripsit.

7. Uno verbo *mortificamur* pro *morte afficimur*, iidem libri habent: tum *deputavi sumus velut oves, etc.* subsequenti autem versus unus Veronensis *dormis pro obdormis: et ne repellas nos in finem*, ubi nos pronomen solus dicitur Cassiodorus et Latinis addidisse.

8. Quarto pro sexto casu *speciem, etc.* fert Veronensis. ms. qui passim obrius error est in antiquis libris, ut alibi diximus: tum habet *et intende, et prospere, etc.* quas copulas ipse etiam Augustinus geminat.

Sagitta tuae acuta, populi sub te cadent: in corda inimicorum regis.

Sedes tua, Deus, in saeculum saeculi: virga directionis, virga regni tui.

Dilexisti iustitiam, et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae pro consortibus tuis.

Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis: + ex: quibus delectaverunt te filiae regum in honore tuo.

Adstitit regina a dextris tuis in vestito decorato: + circumdata varietate.

Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum, et domum patris tui.

Sagittae tuae acutae, potentissime, populi sub te cadent in corde inimicorum regis.

Sedes tua Deus in saeculum saeculi [Ms. saecula saeculorum]: virga recta est, virga regni tui.

Dilexisti iustitiam, et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae pro consortibus tuis.

Myrrha et gutta et casia a vestimentis tuis, a gradibus eburneis: ex quibus te delectaverunt filiae regum in honore tuo.

Adstitit regina a dextris tuis in vestito decorato: circumamicta varietatibus.

Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui.

1. Praestaret hoc eximi obelo ex propositionem, quæ et in Hebræo *וְיָד* resonat. Deleitur vero te pronomen, quod sequitur, in Palatino ms.

2. Minus bene in eodem ms. hic finalia puncta apponuntur, tum *diapsalma* in fine additur.

3. Additum est hoc nomen, *potentissime*, de superiori versiculo, in quo legitur: *Accingere gladio tuo, etc.* Consule epist. Hieron. toties recantatam. Marr. — In Veronensi ms. *potentissime*, quemadmodum ab ipso lectum Augustino, ex ejus interpretatione perspicuum est. Et est tamen hæc diversa multum a Græco *δυνατός* lectio, sed Augustinum, etiam cum minus recte habet, codex Veronensis describit.

4. Habet Veronensis. ms. in *conspetu*, pro *in corde*, et quod mireris magis, in adversa quoque Græca Latinis litteris columna *enopion* coherenter legit, pro *ἐν καρδίᾳ in corde*, quemadmodum libri quot scio omnes, atque omnium linguarum præferunt. Neque adeo hinc licet pro veteri Latina versione argumentum sumere, cum neque aliquod sit Græcum exemplar, quod *ἐν καρδίᾳ* legat. Malim ego hunc glossatoris putare ansum. Ad hæc scias, prima quidem manu *enopion* in nostro codice scriptum fuisse, sed statim alia, æque ut videtur antiqua, litteris *epion* transversa lineola inductis, et obelo ad libri oram annotato iugulatis, supradscriptum *cardia*, qua, ut diximus, Græcorum omnium exemplarium lectio est.

5. Pro *recta est*, in Veronensis. ms. *æquitalis* dicitur, penes Augustinum *directionis*: tum pari consensu uterque, *oleo exultationis pro participibus tuis*, tamenetsi Augustini editio suis præferat.

6. Antiquior lectio vulgo putatur fuisse a *gradibus*, quod ipsum erat vilius Latinorum quorundam codicum ante Hieronymum. Ac factum voluit libreriorum errore ob tantam vocum *gradibus* et *gradibus* similitudinem inter se, ut hæc, quæ melius aptari videbatur contextui, pro illa substitueretur in illis Latinis libris. Hanc translationem opinionem Veronensis quoque psalterii editor arripuit. Ego multo aliter sentio, ac non ex Latina perquam simili scriptura variantem locutionem exortam velim, sed a varia, quam statim docebo, Græci codicis lectione variam quoque in Latino interpretationem fusisse, atque adeo neutram librario mendo laborare. Una quidem est Græcorum exemplarium, æque germana lectio *ἀπὸ βέρον, a domibus*, ex vernaculo Palestinianis vocabulo, *βέρον*, quod *magnam domum* significat: atque ita ipsi etiam legerunt, qui a *gradibus* interpretati sunt, tantum a *βέρον*, quod est *græce*, deduxerunt. At qui a *gradibus* vertunt, eos dico, una litterula mutata, *βέρον*, pro *βέρον* legisse, atque ea ratione satis bene ex Græco interpretatos, non Latinorum vocum deceptis similitudine. Si nulla nunc Græca exemplaria lectionem eam præferunt, hoc nimirum in causa est, quod a Latino interprete lecta ad eum modum, non et prescripta a Græcis amanuensibus fuerit. Re autem ipsa cum idem nomen infra sub aliis casibus occurrit, puta psalmo XLV, versus penultimo, *ἐκ βέρον*, qui *gradus* interpretantur ut plerique faciunt, perspicuum est, eam vocem pro hac alia *graves*, non accepisse: tum quia major inter utramque vocem dissimilitudo intercedit, quam quæ frandi esse possit: tum maxime quia nemo est interpretum, qui eo loci *graves* transtulit. Manifestum ergo est, quam quod maxime, legisse eos ibi *ἐκ βέρον*, pro *ἐκ βέρον*, atque adeo etiam hic loci atque inferius, ubi a *gradibus*, pro a *gradibus* scribunt, non a Latinorum codicum errore, sed a Græca sui exemplaris sive lectione, sive emendatione accepisse. Errare autem oppido illos, qui eos libros errare putant. Vidosus modo quo ad epistol. 65, ad Principiam, declinans not. a Veronensis liber atque Augustinus a *domibus* legitur.

7. Hic atque infra, ubi locus iste recurrit, in Veronensi ms. *variegata* legitur, pro *varietate*, Græco *πεποικιλμένη* pressius.

Et concupiscet rex decorem tuum : quoniam ipse + est : Dominus + Deus : tuus, & et adorabunt eum.

Et : filia Tyri in muneribus : vultum tuum deprecabuntur + omnes : divites plebis.

Omnis gloria + ejus : filia regis ab intus : in fimbriis aureis circumamicta varietatibus.

Adducentur regi virgines post eam : proxima ejus afferentur tibi.

Afferentur in lætitia et exultatione : adducentur in templum regis.

Pro patribus tuis nati sunt tibi filii : constitues eos principes super omnem terram.

Memores ² erunt nominis tui, in omni generatione et generationem.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum : et in sæculum + sæculi. *

PSALMUS XLV.

IN FINEM, FILIIS CORE, PRO ARCANIS, PSALMUS.

Deus noster refugium et virtus : adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.

Propterea non timebimus dum turbabitur terra : et transferentur montes in cor maris.

Sonuerunt et turbatae sunt aquæ eorum : conturbati sunt montes in fortitudine ejus. ³ DIAPSALMA.

Fluminis impetus lætificat civitatem Dei : sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.

Deus in medio ejus non commovebitur : adjuvabit eam Deus mane dituculo.

Conturbate sunt gentes, + et : inclinata sunt regna, dedit vocem suam, mota est terra.

Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob. DIAPSALMA.

1. Vocem omnes, ipsunque adeo obelum rectius idem ms. prætermittit. Illo etiam, quo mox prænotatur pronomen ejus, omitti poterat, satis enim illud in voce וְהוּא resonat. Rursum vero in Palatino ms. pro varietatibus repositum secunda manu est varietate.

2. Atque hoc sane verius Palatinus ms. præfert: Memor ero, pro memores erunt, Hebraice מִיָּמִינִי.

3. Quod hic tacet in Palatino ms. diapsalma, post subsequentem versum apponitur. Atque ita quod inferius est, post alium versum apponitur. Utinam prorsus tacet.

4. Tacet hic cum plerisque aliis Veronens. ms.

Quoniam concupivit rex speciem tuam : quia ipse est Dominus [Ms. tac. Dominus] Deus tuus, et adorabunt eum filia Tyri in muneribus.

Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis : omnis gloria ejus filia regum ab intus. In fimbriis aureis circumamicta varietate.

Adducentur regi virgines post eam : proxima ejus afferentur tibi in lætitia et exultatione, adducentur in templum regis.

Pro patribus tuis nati sunt tibi filii : constitues eos principes super omnem terram.

Memores erunt nominis tui, Domine, in omni generatione et progenie.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, et in sæculum sæculi.

IN FINEM, FILIIS CORE, PRO ARCANIS, PSALMUS.

Deus noster refugium et virtus : adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.

Propterea non timebimus dum turbabitur terra : et transferentur montes in cor [Ms. corde] maris.

Sonuerunt, et turbatae sunt aquæ ejus : conturbati sunt montes in fortitudine ejus. DIAPSALMA.

Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus : Deus in medio ejus non commovebitur.

Adjuvabit eam Deus vultu suo : conturbatae sunt gentes, et [Ms. tac. et] inclinata sunt regna, dedit vocem suam Altissimus, et mota est terra.

Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob. DIAPSALMA.

vocem omnes : mox autem unice cum Augustino, filia regis intrinsecus, pro filia regum ab intus legit. Paulo etiam post, afferentur regi, pro adducentur, etc. eoque geminato verbo, afferentur tibi, in lætitia, etc.

5. Iterum hic nomen Domine tacet idem libri, leguntque præterea et generatione, pro progenie.

6. Titulus idem est ponens Augustinum et in Veronensi codice, in finem pro filius Core, pro occallis, psalmus, etc.

7. Librarii mendo timebitis in eodem ms. legitur. Cætera cum Augustino, cum conturbabitur terra, etc.

Venite, et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram : auferens bella usque ad finem terre.

Arcum conteret, et confringet arma : + et scuta comburent igni.

Vacate et videte, quoniam ego + sum : Deus, exallabor in gentibus, + et : exallabor in terra.

Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob. & DIAPSALMA.

Venite, et videte opera Domini : quæ posuit prodigia super terram.

Auferens bella usque ad fines terræ : arcum conteret, et confringet arma, et scuta comburent igni.

Vacate et videte, quoniam ego sum Deus [Ms. Dominus], exallabor in gentibus, et exallabor in terra.

Dominus [Ms. Deus] virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob.

PSALMUS XLVI.

IN FINEM, PRO FILIIS CORE, PSALMUS.

Omnes gentes, plaudite manibus : jubilate Deo in voce exultationis.

Quoniam Dominus excelsus terribilis : rex magnus super omnem terram.

Subjecit populos nobis : et gentes sub pedibus nostris.

Elegit nobis hereditatem suam : speciem Jacob, quam dilexit. DIAPSALMA.

Ascendit Deus in júbilo : Dominus in voce tubæ.

Psallite Deo + nostro : psallite : psallite regi nostro, psallite.

Quoniam rex omnis terræ Deus : psallite sapienter.

Regnavit Deus super gentes : Deus sedet super sedem sanctam suam.

Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham : quoniam dñi fortes terræ vehementer elevati sunt.

PSALMUS XLVII.

CANTICUM PSALMI FILIIS CORE, + SECUNDA SABBATI. *

Magnus Dominus, et laudabilis nimis : in civitate Dei nostri, + in monte sancto ejus.

1. Obelum hunc idem ms. prætermittit : male.

2. Carus cum Palatino ms. præfert, psalmus canticum filii, etc.

3. Præpositionem in, quam neque Hebraeus textus addit, nos ope codicis Palatini obelo prænotavimus.

4. Inscrubitur in Veronensi codice, filiis Core, psalmus ipsi David : quæ postrema verba Augustinus quoque addit.

5. Idem cum plerisque aliis libris, quoniam Dominus excelsus, terribilis, rex magnus super omnem terram. Scripserat deinde Veronensis antiquarius,

IN FINEM, PRO FILIIS CORE, PSALMUS.

Omnes gentes, plaudite manibus : jubilate Deo in voce exultationis.

Quoniam Deus summus terribilis : et rex magnus super omnes deos.

Subjecit populos nobis : et gentes sub pedibus nostris.

Elegit nos in hereditatem sibi : speciem Jacob, quam dilexit. DIAPSALMA.

Ascendit Deus in jubilatione : et [Ms. tac. et] Dominus in voce tubæ.

Psallite Deo nostro, psallite : psallite regi nostro, psallite.

Quoniam rex omnis terræ, Deus : psallite sapienter.

Regnavit Dominus super omnes gentes : Deus sedet super sedem sanctam suam.

Principes populi conveniunt cum Deo Abraham quoniam dñi fortes terræ nimium elevati sunt.

PSALMUS CANTICI, FILIIS CORE, SECUNDA SABBATI

Magnus Dominus, et laudabilis nimis, in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

ut nunc est subjecit populos, cum vero ad hanc vocem in exemplaris sui albo annotatum esset plebes (scilicet ex Augustino) hanc quoque temere subiungit in textu.

6. Iterum idem libri, elegit nobis hereditatem suam. Infra Veronensis unice cum Augustino, psallite intelligenter, pro sapienter : tum principes populorum : et in fine, valde elevati sunt, pro nimium, etc.

7. Valde rursum pro nimis, de more cum Augustino Veronensis ms. præfert.

Fundatur exultatione universa terra mons Sion: latera aquilonis, civitas regis magni.

Deus in domibus ejus cognoscetur: cum suscipiet eam.

Quoniam ecce reges congregati sunt: convenerunt in unum.

Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt: tremor apprehendit eos.

Ibi dolores ut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves Tharsis.

Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri: Deus fundavit eam in aeternum. DIAPSALMA.

Suscipimus, Deus, misericordiam tuam, in medio templi tui.

Secundum nomen tuum, Deus, sic + et : laus tua in fines terrae: justitia plena est dextera tua.

Letetur mons Sion, + et : exsultent filiae Judae, propter judicia tua + et : Domine.

Circumdate Sion, et complectimini eam: narrate in turribus ejus.

Ponite corda vestra in virtute ejus + et : distribuite domos ejus, ut enarretis in progenie altera.

Quoniam hic est Deus, Deus noster in aeternum, et in saeculum + et : saeculi : ipse reget nos in saecula.

PSALMUS XLVIII.

IN FINEM, FILIIS CORE, PSALMUS.

Audite haec, omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem.

1. In utroque psalterio, Romano ac Gallicano, legabatur, regis terra congregati sunt. Quod certe non permittitur iis qui opera Hieronymi restituenda susceperunt: nam quis patitur in ejus libris adhuc legi, quae de medio missae se profiteretur. Quadragesimo septimo psalmo, inquit, quoniam ecce reges congregati sunt: pro quo in Graeco legisse vos dicatis: Quoniam ecce reges ejus congregati sunt. Quod superfluum esse, ipse lectionis textus ostendit, et in veteribus codicibus Latinorum scriptum erat, reges terra, quod non tulimus, quia nec in Hebraeo, nec in Septuaginta reperitur. Haec ille in sua epist. sexcentis laudata. MARR.

2. Hoc praetermissio obelo, alterum, qui subsequitur, asterisco mutat. ms. Palatinus: neutrum bene.

3. Videsis quoque supra ad geminum huic locum psal. XLIV, annotavimus. Hic tamen eadem cum plerisque libris habent, in domibus ejus cognoscetur (al. cognoscetur) cum suscipiet, etc. tum unico cum Augustino, reges terra collecti sunt (tametsi illud terra, testatur Hieronymus epist. ad Sunniam, in veteribus codicibus Latinorum scriptum fuisse,

Dilans exultationes universae terre mons Sion: latera aquilonis, civitas regis magni.

Deus in gradibus ejus dignoscetur: dum suscipiet eam.

Quoniam ecce reges congregati sunt, et convenerunt in unum.

Ipsi videntes tunc admirati sunt, conturbati sunt, et commoti sunt: tremor apprehendit eos.

Ibi dolores sicut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves Tharsis.

Sicut audivimus, ita et vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri: Deus fundavit eam in aeternum. DIAPSALMA.

Suscipimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui.

Secundum nomen tuum, Deus, ita et laus tua in fines terrae: justitia plena est dextera tua.

Letetur mons Sion, et exsultent filiae Judae, propter judicia tua, Domine.

Circumdate Sion et complectimini eam, narrate in turribus ejus: ponite corda vestra in virtute ejus, et distribuite gratias ejus, ut enarretis in progenie altera.

Quoniam hic est Deus noster in aeternum, et in saeculum saeculi, et [Ms. tac. et] ipse reget nos in saecula.

IN FINEM, FILIIS CORE, PSALMUS.

Audite haec, omnes gentes: auribus percipite [Ms. add. omnes] qui habitatis orbem.

quod, inquit, nos tulimus, quia nec in Hebraeo, nec in Septuaginta reperitur), denique videntes ita admirati pro tunc, etc.

4. Augustinus, in spiritu violento conteres, etc. quomodo et Veronensis ms. praefert, exceptio, quod librarii errore, in praeposito reticetur, et violenti legitur. Inferius quoque pari consensu, in medio populi sui, pro templi eadem legunt, qua de re adito Hieronymum laudata modo ad Sunniam epistola.

5. Superfluum est legere illud, et juxta Hieronymum in epist. ad eruditios Getas. Quod etiam non legitur in Romano psalterio ms. Sorbonico. Habetur tamen in ms. Carnutensi, ac in edito Carl, quos secuti sumus. MARR.

6. Carnutense ms. psalterium juxta Graecum, id est, Romanum, in templo sancto tuo. MARR.

7. Hoc sane mendosum verbum est pro gradus, quomodo cum plerisque libris. Quod etiam non legitur in Romano psalterio ms. Sorbonico. Habetur tamen in ms. Carnutensi, ac in edito Carl, quos secuti sumus. MARR.

Quique terrigenae, et filii hominum: simul in unum dives et pauper.

Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam.

Inclinabo in parabola aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam.

Cur timebo in die mala? Iniquitas calcanei mei circumdabit me.

Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine divitiarum suarum gloriantur.

Frater non redimit, redimet homo? Non dabit Deo placeationem suam.

Et pretium redemptionis animae suae: et laboravit in aeternum, et vivet adhuc in finem.

Non videbit interitum, cum viderit sapientes morientes: simul insipiens et stultus peribunt.

Et relinquent alienis divitias suas, et sepulchra eorum domus illorum in aeternum.

Tabernacula eorum in progenie et progeie: vocaverunt nomina sua in terris suis.

Et homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus et similibus factus est illis.

Haec via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacuerunt. DIAPSALMA.

Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos.

Et dominabuntur eorum justi in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum.

Quique terrigenae, et filii hominum: simul in unum dives et pauper.

Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam.

Inclinabo ad [Ms. in] similitudinem aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam.

Ut quid timebo in die mala? Iniquitas calcanei mei circumdedit me.

Qui confidunt in virtute sua: qui in abundantia divitiarum suarum gloriantur.

Frater non redimit [Ms. redimet], redimet homo: non dabit Deo placeationem suam, nec pretium redemptionis animae suae: laboravit in aeternum, et vivet in finem.

Quoniam non videbit interitum: cum viderit sapientes morientes: simul insipiens et stultus peribunt.

Et relinquent alienis divitias suas: et sepulchra eorum domus eorum in aeternum.

Tabernacula eorum in omni generatione et progeie: invocabunt nomina eorum in terris ipsorum.

Et homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, et similibus factus est illis.

Haec via eorum scandalum ipsis: et postea in ore suo benedicent. DIAPSALMA.

Sicut oves in inferno positi sunt: et mors depascet eos.

Et obtinebunt eos justi in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum.

1. Rectius in Palatino ms. simul, quod neque in Graeco est, tacet.

2. In futuro idem ms. non redimat.

3. Perperam hic asteriscum pro obelo idem ms. substituit.

4. Atque hic male idem ms. in praepositionem obelo praenotat, non vocem suis.

5. Delevit sequitur manus in eodem codice pronomen ipsis, tum repositum absolute placuerunt. Mox praepositionem verbi depascet, de more idem ms. veri jugulat.

6. Veronensis ms. intellectum, et quod idem est, Augustinus, intelligentiam. Ipsum quod in Graeco est, nomen obvae utrumque admissum significat. Fucum igitur lectori fecerit, qui harum differentiam lectionum velit expendere ad orientales linguas, Chaldaicum paraphrasten, versiones Syram, atque Aethiopicam, etc. multo autem magis, si ab horum

textuum versione Latina, non ab ipsis quas laudat, primitivis linguis id repetat. Usuvenit vero hoc ferme unum in ea Veronensis psalterii editione.

7. Idem ms. metuam in die malo, tum circumdabit me: praeterea, et in abundantia, pro, quia in etc. ex Augustino, ex quo item uno, non dabit Deo depraepositionem suam, et pretium redemptionis animae suae, et laboravit, etc.

8. Rursus unice cum Augustino simul imprudens et insipiens, et mox, tabernacula eorum in generatione et generatione, denique infra, jumentis insensatis pro insipientibus, etc.

9. Duo idem libri, Augustinus et Veronensis ms. posita sunt, et mors pastor est eis. Dominabuntur eis recti mane: tum, a gloria eorum, absque praecedenti et copula, et quae subsequuntur, verbis expulsi sunt, quae tamen sequitur manus in Veronensi cod. addere voluit.

Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum ¹ acceperit me. DIAPSALMA.

Ne timearis, cum dives fuerit homo: + et ²; cum multiplicata fuerit gloria domus ejus.

Quoniam cum interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria ejus.

Quia neque in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei.

Introibit usque in progenies patrum suorum ³: usque in aeternum non videbit lumen.

Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis + insipientibus, ⁴ et similis factus est + illis. ⁵

Verumtamen Deus liberabit [Ms. redimet] animam meam de manu inferi dum [Ms. inferni cum] acceperit me. DIAPSALMA.

Ne timearis cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus ejus.

Quoniam non cum morietur accipiet hæc [Ms. tac. hæc] omnia: neque simul descendet cum eo gloria domus ejus.

Quoniam anima ejus in vita ipsius benedicetur: et [Ms. tac. et] confitebitur tibi dum [Ms. cum] benefeceris ei.

Et introibit usque in progenies patrum ⁶ suorum: et usque in aeternum non videbit lumen.

Et homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientis, et similis factus est illis.

PSALMUS XLIX.

PSALMUS ASAPH.

Deus deorum Dominus locutus est, et vocavit terram.

A solis ortu usque ad occasum: ex Sion species decoris + ejus. ²

Deus manifeste veniet: Deus noster, et non silebit.

Ignis in conspectu ejus exardescet: et in circuitu ejus tempestas valida.

Advocabit ³ cælum desursum, et terram discernere populum suum.

Congregate illi sanctos ejus: qui ordinant testamentum ejus super sacrificia.

Et annuntiabunt cæli justitiam ejus: quoniam Deus judex est. DIAPSALMA.

Audi, populus meus: et loquar, Israel, et testificabor tibi: Deus Deus tuus ego sum.

Non in sacrificiis tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.

1. Huc refer, quem et Martian. laudat Hieronymi locum ex epist. ad Sunniam et Fretellam: *In eodem, de manu inferi cum liberaverit me, pro quo in Græco legisse nos dicitis, cum acceperit me, quod quidem et nos ita de LXX vertimus; et miror a quo in vestro codice depravatum sit.* Subsequenti versu ad Palatini ms. fidem et copulam obelo prenotativam; neque enim in Hebræo ipso textu resonat.

2. Hic quoque ex Palatini ms. auctoritate, et copulam, quæ neque in Hebræo est, neque in Græco, expunximus.

PSALMUS ASAPH [Ms. IPSI DAVID].

Deus deorum Dominus locutus est: et vocavit terram.

A solis ortu usque ad occasum: ex Sion species decoris ejus.

Deus manifestus veniet, Deus noster, et non silebit.

Ignis in conspectu ejus ardebit: et in circuitu ejus tempestas valida.

Advocabit cælum sursum et terram: ut discerneret [Ms. discernere] populum suum.

Congregate illi ⁴ sanctos ejus: qui ordinaverunt testamentum ejus, super sacrificia.

Annuntiaverunt cæli justitiam ejus: quoniam Deus judex est. DIAPSALMA.

Audi, populus meus, et loquar, Israel, et testificabor tibi, quoniam Deus Deus tuus ego sum.

Non super sacrificia tua arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.

3. De more prepositionem *ad* obelo prenotat Palatini ms. legitque *advocavit*, pro *advocabit*, quod veteris pronuntiationis est vitium.

4. In Veronensi ms. *patrum ejus*, quæ subsequitur, et copula prætermittitur: tum juxta Augustinum, *comparatus jumentis insensatis*, etc.

5. Duo quæ maxime inter se consentiunt psalteria, Augustinianum et Veronense, *congregate illi justos ejus, qui disponunt*, etc. tum *annuntiabunt cæli*. Vitiose autem ex librarij osecantia Veronens. paulo post, *audi populum ejus*, pro *populus meus* habet.

Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos.

Quoniam mea sunt omnes ferae silvarum, jumenta in montibus + et ²: boves.

Cognovi omnia volatilia cæli: et pulchritudo agri mecum est.

Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis + ³ terræ: et plenitudo ejus.

Nunquid manducabo carnes taurorum? Aut sanguinem hircorum potabo?

Immola Deo + sacrificium: laudis: et redde Altissimo vota tua.

⁴ El: invoca me in die tribulationis: + et eruat te, et honorificabis me. DIAPSALMA.

Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas? Et assumis testamentum meum per os tuum?

Tu vero odisti disciplinam: et projecisti sermones meos retrorsum.

Si videbas furem, currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam + ponebas. ⁵

Os tuum abundavit malitia: et lingua tua concinnabat dolos.

Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, et adversus filium matris tuæ ponebas scandalum: hæc fecisti, et tacui.

Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te, et statuam contra faciem tuam.

Intelligite hæc, qui obliviscimini Deum: ne quando rapiat, et non sit qui eripiat.

Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos.

Quoniam mea sunt omnes ⁶ ferae silvarum, jumenta in montibus et boves.

Cognovi omnia volatilia cæli; et species agri mecum est.

Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, et plenitudo ejus.

Nunquid manducabo carnes taurorum? Aut sanguinem hircorum potabo?

Immola Deo sacrificium laudis: et redde Altissimo ⁷ vota tua.

Invoca me in die tribulationis tuæ: et eripiam te, et magnificabis me. DIAPSALMA.

Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas? Et assumis testamentum meum per os tuum?

Tu vero odisti disciplinam: et projecisti sermones meos post te.

Si videbas furem, simul currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas.

Os tuum abundavit nequitia: et lingua tua concinnavit dolum.

Sedens ⁸ adversum fratrem tuum detrahebas: et adversus filium matris tuæ ponebas scandalum. Hæc fecisti, et tacui: existimasti iniquitatem, quod ero tibi similis.

Arguam te, et statuam ⁹ illam contra faciem tuam: intelligite hæc omnes qui obliviscimini Dominum, nequando rapiat, et non sit qui eripiat.

1. Superflus, nec uno in loco observamus, quod in Hebræo est nomen הַרְלִי, non absolute orbem, sed terra orbem significare, ac posse adeo obelum jure prætermitti.

2. Asteriscum Palatinus ms. omittit, haud tamen bene.

3. Eadem psalteria, omnes bestia silvarum, peccora in montibus, etc.

4. Preces tuas August. et Veron. mss. pro vota ⁴ a habent. Tum: *Et invoca me in die tribulationis, et eruiam te, et glorificabis me: et ut quid 2. mare.*

5. In liisem unico libris, odisti eruditionem: et mox: *Si videbas furem, concurrebas ei: et: Os tuum abundavit malitia, et lingua tua amplexa est dolositatem.* Paulo infra, *suspiciatus es, pro existimasti.*

6. Vitium translationis hujusmodi Latine redarguit Hieronymus his verbis: *Putatis, inquit, non*

bene versum, quia diximus, adversus fratrem tuum loquebaris, et deibus nos dicere, adversus fratrem tuum detrahebas. Quod vitiosum esse, et in nostra lingua non stare, etiam stultis patet.... non possumus dicere, adversus fratrem tuum detrahebas; sed, de fratre tuo detrahebas, etc. MAR.

7. Malim utique legi illa, quemadmodum Germanense et Carnutenso psalteria præferunt. Auctor quoque brevissimi in psalmos sub Hieronymi nomina: *Et statuam illa contra faciem tuam. Ut sic confusus damnaris in morte perpetua, hoc est, per illa mandata, quæ non custodisti, vel tua peccata, vel aliorum, quæ post te reliquisti.* Hinc et Græci aliquot codices verbis *κατὰ πρόσωπόν σου* addunt, *κατὰ ἀρχαίας σου*, peccata tua: quam lectionem veteres quoque tractatores 6 Græcis secuti sunt. Veronense autem cum Augustiniano psalterio aliter legunt, *statuam te ante faciem, etc.* tum voce omnes prætermittit, plus habent sicut leo post verbum rapiat. Denique glorificabit, pro honorificabit, et ibi via est, in qua ostendam, etc.

Sacrificium laudis honorificabit me : et illic iter quo ostendam illi salutare Dei.

Sacrificium laudis honorificabit me : et illic iter est, in quo ostendam illi salutare Dei.

PSALMUS L.

IN FINEM, PSALMUS DAVID, CUM VENIT AD EUM NATHAN PROPHETA, QUANDO INTRAVIT AD BETH-SABEE.

Miserere mei, Deus, secundum + magnam ; misericordiam tuam.

+ Et ; secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

Amplius lava me ab iniquitate mea : et a peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco : et peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccavi, et malum coram te feci : ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaris.

Ecco + enim ; in iniquitatibus conceptus sum : et in peccatis concepit me mater mea.

Ecco enim veritatem dilexisti : incerta et occulta sapientia + tue ; manifestasti mihi.

Asperges me hyssopo et mundabor : lavabis me, et super nivem dealbabor.

Auditus meo dabis gaudium et letitiam : et exsultabunt ossa humiliata.

Averte faciem tuam a peccatis meis : et omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me Deus : et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne projicias me a facie tua : et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi letitiam salutaris tui : et spiritu principali confirma me.

Docedo iniquos vias tuas : et impij ad te convertentur.

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae : + et ; exsultabit lingua mea justitiam tuam.

1. Minus iterum bene idem ms. quod ostendam. Sed et subsequenti psalmo non semel obelorum omissione manifesto peccat ; quæ loca studiosè annotare, nihil interest.

2. Legit sine obelo Palatin. ms. et exsultabit.

3. Ex Augustino Veronensis. ms. magis magisque lava me, etc. tum vero illud tertio ab hoc versa, et in delictis mater mea me in utero aluit ; fortasse autem legendum est habuit. Denique asperges, vel asperge, me hyssopo, absque Domine.

IN FINEM, PSALMUS DAVID [MS. IPSI DAVID], CUM VENIT AD EUM NATHAN PROPHETA, CUM [MS. QUIA] INTRAVIT AD BERSABEE.

Miserere mei, Deus [Ms. tue. Deus], secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam [Ms. iniquitates meas].

Amplius lava me ab injustitia mea : et a delicto meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego agnosco : et delictum meum coram me est semper.

Tibi soli peccavi, et malum coram te feci ; ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas dum iudicaris.

Ecco enim in iniquitatibus conceptus sum : et in delictis peperit me mater mea.

Ecco enim veritatem dilexisti : incerta et occulta sapientia tue manifestasti mihi.

Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor : lavabis me, et super nivem dealbabor.

Auditus meo dabis + gaudium et letitiam : et exsultabunt ossa humiliata.

Averte faciem tuam a peccatis meis : et omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me, Deus : et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne projicias me a facie tua : et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi letitiam salutaris tui : et spiritu principali confirma me.

Docedo [Ms. doceam] iniquos vias tuas : et impij ad te convertentur.

Libera + me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae, et [Ms. tacet et] exsultabit lingua mea justitiam tuam.

4. Veronensis. ms. cum Augustino, dabis exaltationem, quod nomen et quarto ab hoc vergeretiam scribunt.

5. Legit Veronensis psalterii editor nostris, nec tamen de hac lectione, qua et mendosa videtur, et ceteris libris omnibus contraria, verbo tenus lectorem monuit.

6. Augustinus, erue me de sanguinibus, etc. in quem locum insignis illa est ejusdem sententia: Expressit Latinus interpres verbo minus Latino

Domine, labia mea aperies : et os meum annuntiabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique : holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus : cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.

Benigne fac + Domine ; in -+ bona ; voluntate tua Sion : + ut ; edificentur muri Jerusalem.

Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes et holocausta : tunc imponent super altare tuum vitulos.

PSALMUS LI.

IN FINEM, INTELLECTUS DAVID, CUM VENIT DOEG IDUMÆUS, ET NUNTIAVIT SAUL, ET DIXIT EI : VENIT DAVID IN DOMUM ACHIMELECH.

Quid gloriaris in malitia, + qui ; potens + es ; in iniquitate?

Tota die injustitiam cogitavit lingua tua : sicut novacula acuta fecisti dolium.

Dilexisti malitiam super benignitatem : iniquitatem magis quam loqui æquitatem. + DIAPSALMA.

Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa.

Propterea Deus destruet te in finem ; evellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo, et radicem tuam de terra viventium. DIAPSALMA.

Videbunt justi, et timebunt, et super eum ridebunt, + et dicent : + Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorem suum : sed speravit in multitudine divitiarum suarum, + et ; prævaluit in vanitate sua.

propriè tamen ex Græco. Nam omnes novias Latine non dici sanguines, nec sanguina : tamen quia ita Græcus posuit plurali numero, non sine causa, nisi quia hoc invenit in prima lingua Hebræa, maluit pius interpres minus Latine aliquid dicere, quam minus proprie.

1. Diximus et supra, quod in Heb. est nomen אִיִּם non אִיִּים voluntatem, sed cum addiamento bonam voluntatem significare, atque adeo satius videri istud bona, ab obelo eximi. Quod sequitur pronomen tua, librariorum culpa in Palatin. ms. desideratur, tum proprius Græco, et pro ut legitur.

2. Addit Palatin. ms. ipsi, tum Doech, pro Doeg, et Achimelech, pro Achimelech legit.

3. Uterque in Palat. ms. obelus desideratur, et subsequens in præpositio expungitur.

4. Istud ad subsequens versiculum finem diapsalma in eo ms. transtertur.

5. Vocatæ et obelum postponit idem ms. paulo post a verbis sed speravit novum versiculum cum ipso, tum Græco inchoant. Porro qui subsequitur, præfixum obelum et copulæ nescit, addit vero in fine

Domine, labia mea aperies : et os meum annuntiabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique : holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus : cor contritum et humiliatum Deus non spernit.

Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion : ut [Ms. et] edificentur muri Jerusalem.

Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes et holocausta : tunc imponent super altare tuum vitulos.

IN FINEM, INTELLECTUS DAVID, CUM VENIT DOEG IDUMÆUS, ET ANNUNTIAVIT SAUL, ET DIXIT ILLIS : ECCE VENIT DAVID IN DOMUM ACHIMELECH.

Quid + gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

Tota die injustitiam cogitavit lingua tua : sicut novacula acuta fecisti dolium.

Dilexisti malitiam super benignitatem : iniquitatem magis quam loqui æquitatem. DIAPSALMA.

Dilexisti omnia verba + præcipitationis, in lingua dolosa.

Propterea destruet te Deus in finem : evellet te, et emigrabit te de tabernaculo, et radicem tuam de terra viventium. DIAPSALMA.

[Ms. add. Et] Videbunt justi, et timebunt : et super eum ridebunt, et dicent :

Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorem sibi [Ms. suum] : sed speravit in multitudine divitiarum suarum, et prævaluit in vanitate sua.

versiculi Diapsalma : quæ omnia videntur ejus anti-quarii οψάλατα.

6. Veronensis ms. spiritus contritus, quod neque ipsum, licet ab aliis libris abludat, ab editore notatum est : mox, non despicies, ubi Augustinus qui cum impressa hic lectione facit, falso dicitur prætermissis non spernit.

7. Librarij errore pro intellectu David, scriptum est in Veronensi codice psalmus ipsi David. Rectius porro habet, Donec Idumæus, et nuntiavit Saul, et dicit : Veni, etc. verbis, illis ecce, prætermissis. Augustinus tacet etiam illa, et dixit.

8. Cum Augustino idem ms. Quid gloriaris in malitia qui potens est : quod additur in iniquitate (minus bene Veronensis. iniquitatem) ad subsequentem versiculum apud eosdem spectat.

9. Atque hoc ex Augustino Veronensis liber, verba submerstonis, linguam dolosam : tum evellat te, et emigret (Augustinus. emigrabit) te de tabernaculo tuo : tuo, nam quod suo legit Veronensis psalterij editor, manifestum ejus est mendam : præstabat vero neutrum pronomen addi.

Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei : speravi in misericordia Dei in æternum, et in sæculum -+ sæculi. :

Confitebor tibi in sæculum, quia fecisti : et expectabo nomen tuum, quoniam bonum¹ est, in conspectu sanctorum tuorum.

Ego autem sicut oliva fructifera in domo Domini [Ms. Dei] : speravi in misericordia Dei⁴ mei in æternum, et in sæculum sæculi.

Confitebor tibi, Domine, in sæculo, quia fecisti : et expectabo nomen tuum, quoniam bonum est, ante conspectum sanctorum tuorum.

PSALMUS LII.

IN FINEM, PRO MELETH,² INTELLIGENTE DAVID.

Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus. Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in iniquitatibus : non est qui faciat bonum.

Deus de caelo prospexit super filios hominum : ut videat si est intelligens, -+ aut³ : requirit Deus.

Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt : non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

Nonne scient -+ omnes : qui operantur iniquitatem : qui devorant plebem meam, ut cibum panis? Deum non invocaverunt : illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

Quoniam Deus dissipavit ossa eorum, qui hominibus placent : confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.

Quis dabit ex Sion salutare Israel? Cum converterit Deus captivitatem plebis suæ, exsultabit Jacob, -+ et : lætabitur Israel.

1. Rectius hic tacet in Palat. ms. verbum est.

2. Ipse etiam Palat. ms. corrupte *Amalech*, pro *Meleth* legit. Videtur tamen quæ de hoc nos nomine in breviario in psalmos animadvertimus.

3. Perperam in Palatino ms. dilatis crassioribus punctis etiam verba *requirit Deus*, obelo eodem conflouuntur. Ad subsequentis quoque versiculi finem *diapsalma* annotatur.

4. Tacet in Veronensi et Augustiniano psalterio pronomen hoc *mei*, ut et quod sequitur, *Domine*. Mox quod habet Veronens. *quoniam secundum est*, puto religendum ex Augustino, *quoniam fecundum est*.

5. Errore scriptorum in mss. quamplurimis legimus *Amalech*, pro *Meleth*. Nomen *Amalech* sciobant omnes. Ideo Hebraum *Meleth*, sibi prorsus ignotum,

IN FINEM, PRO MELETH³, INTELLECTUS DAVID.

Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus : corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in voluntatibus suis.

Non est qui faciat bonum : non est usque ad unum.

Domini [Ms. Deus] de caelo prospexit super filios hominum : ut videat si est intelligens, aut requirit Deus.

Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

Nonne cognoscent [Ms. scient] omnes, qui operantur iniquitatem, qui devorant⁶ plebem meam sicut escam panis? Deum [Ms. Dominum] non invocaverunt : illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

Quoniam Deus dissipavit ossa hominum sibi placentium : confusi sunt quoniam Deus sprevit eos.

Quis dabit ex Sion salutare Israel? Dum avertet Dominus captivitatem plebis suæ. Exsultabit Jacob, et lætabitur Israel.

mutarunt in verbum *Amalech*. De hac permutatione nominum conqueritur sæpius s. doctor, dum commentariis suis illustrat sacra volumina. Ceterum psalmus iste idem est cum procedenti decimo tertio, sed absque ulla permutatione octo versuum superadditorum. Vide supra. MART.

— Solemni librorum lapsu *Amalech*, pro *Meleth* in Veron. quoque libro scriptum est. Cætera cum August. *Intellectus ipsi David*. In textu : *Dixit imprudens, et, in iniquitatibus suis*, quod tamen secunda manus reposuit, cum pridem esset in *affectionibus*.

6. Augustinus et Veronens. mss. *populum meum in cibum* (vel *cibo*) *panis* ; et mox, *ubi timerunt timore, etc.* atque infra, in *accertando Deus, pro dum avertet, etc.*

PSALMUS LIII.

IN FINEM, IN CARMINIBUS, INTELLECTUS DAVID, CUM VENISSENT ZIPHAI, ET DIXISSENT AD SAUL : NONNE¹ DAVID ABSCONDITUS EST APUD NOS?

Deus, in nomine tuo salvum me fac : et in veritate tua iudica me.

Deus, exaudi orationem meam : auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quaesierunt animam meam : et non proposuerunt Deum ante conspectum suum.² DIAPSALMA.

Ecce -+ enim : Deus adjuvat me, -+ et : Dominus susceptor est anime mee.

Averte mala inimicis meis : -+ et : in veritate tua disperde illos.

Voluntarie sacrificabo tibi -+ et : confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me : et super inimicos meos despexit oculus meus.

PSALMUS LIV.

IN FINEM, IN CARMINIBUS, INTELLECTUS DAVID.

Exaudi, Deus, orationem meam, et ne despexeris deprecationem meam : intende mihi, et exaudi me.

Contristatus sum in exercitatione mea, et conturbatus sum a voce inimici, -+ et : a tribulatione peccatoris.

Quoniam declinaverunt in me iniquitates : et in ira⁶ molesti erant mihi.

Cor meum conturbatum est in me : et formido mortis cecidit super me.

1. Interserit idem ms. hic *ecce*, quæ vox proprie quidem non resonat in Hebræo זָכַר ; sed ex Græco est, *ὅρα* זָכַר. In textu prepositio verbi *exaudi*, obelo de more prenotat : ut et inferius, *non -+ pro* : *posuerunt, etc.*

2. Tacet hic Palatino *diapsalma* : tum subsequentium versiculorum obelos et copulas præfixos omittit.

3. Carus cum eodem Palatino ms. adverbium *super* obelo jugulat.

4. Librorum par idem, in *hymnis intellectus ipsi David, cum venerunt Ziphai, et dixerunt, etc.*

5. Veronens. ms. *super me* : Augustinus, *adversum* : tum *potentes pro fortes* pari habent consensu.

IN FINEM, IN⁴ CARMINIBUS, INTELLECTUS DAVID, CUM VENISSENT ZIPHAI, ET DIXISSENT AD SAUL : NONNE REGE DAVID ABSCONDITUS EST APUD NOS?

Deus, in nomine tuo salvum me fac : et in virtute tua libera me.

Deus, exaudi orationem meam : auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt⁵ in me, et fortes quaesierunt animam meam : et non proposuerunt Deum ante conspectum suum. DIAPSALMA.

Ecce enim Deus adjuvat [Ms. adjuvit] me : et Dominus susceptor est anime mee.

Averte mala [Ms. add. in] inimicis meis : in veritate tua disperde illos.

Voluntarie sacrificabo tibi : et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti [Ms. eruisti] me : et super inimicos meos respexit oculus meus.

IN FINEM, IN⁶ CARMINIBUS, INTELLECTUS DAVID.

Exaudi, Deus, orationem meam, et ne despexeris deprecationem meam : intende in me, et exaudi me.

Contristatus sum in exercitatione mea : et conturbatus sum a voce inimici, et a tribulatione peccatoris.

Quoniam declinaverunt in me iniquitates : et in ira⁶ molesti erant mihi.

Cor meum conturbatum est in me : et formido mortis cecidit super me.

6. Non sibi constat psalterii Veronensis editor legens hic in *hymnis intellectus ipsi David*, quemadmodum et penes Augustinum est : in sua autem annotatione tradens haberi in *carminibus*. No tamen dubites, quia illa in *hymnis*, vera sit lectio, quam nos in ipso ms. invenimus.

7. Cum Augustino Veronens. liber *deprecationem meam, et ne despexeris precem meam, intende mihi, etc.*

8. Unico iterum cum Augustino Veronens. ms. *adumbrabant me*, pro *molesti erant mihi* : mox etiam *metus pro formido* : atque infra in *deserto pro in solitudine*.